

системи вокальної підготовки майбутніх вчителів музичного мистецтва на підставі сучасних підходів до підвищення якості професійної підготовки фахівців освітянського профілю.

ЛІТЕРАТУРА

- Василенко, 2012* – Василенко Л. М. Гедоністичні засади вокальної підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва: теорія та методика : [монографія] / Л. М. Василенко. – Київ : НПУ імені М. П. Драгоманова, 2012. – 336 с.
- Ткаченко, 2008* – Ткаченко Т. В. Теоретико-методичні засади професійної культури вчителя музики й співу : монографія / Т. В. Ткаченко. – Харків : ХНПУ ім. Г. С. Сковороди, 2008. – 323 с.

REFERENCES

- Vasylenko, 2012* – Vasylenko L. M. Hedonistychni zasady vokalnoi pidhotovky maibutnix uchyteliv muzychnoho mystetstva: teoriia ta metodyka : [monohrafiia] / L. M. Vasylenko. – Kyiv : NPU imeni M. P. Drahomanova, 2012. – 336 s.
- Tkachenko, 2008* – Tkachenko T. V. Teoretyko-metodychni zasady profesiinoi kultury vchytelia muzyky i spivu : monohrafiia / T. V. Tkachenko. – Kharkov : KhNPU im. H. S. Skovorody, 2008. – 323 s.

Надійшла до друку 21.08.2014.

УДК 378.6:37.016:81]: 37.014.5

Людмила Петько

АКТУАЛЬНІСТЬ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНО ОРІЄНТОВАНОГО ІНШОМОВНОГО НАВЧАЛЬНОГО СЕРЕДОВИЩА В УМОВАХ УНІВЕРСИТЕТУ

В статті, у світлі сучасних тенденцій розвитку вищої школи, – підписання Педагогічної Конституції Європи, що слугуватиме входженню української молоді до європейського науково-гуманітарного та культурного простору, акцентується питання оновлення системи іншомовної освіти в умовах університетської педагогічної підготовки майбутніх педагогічних кадрів, розглядається актуальність формування професійно орієнтованого навчального середовища в умовах університету, що сприятиме зовнішній академічній мобільності студентів.

Автором аналізується і оцінюється виокремлена проблема з огляду на сучасні наукові доробки в цьому напрямку українських та зарубіжних дослідників, визначаються мовні пріоритети, окреслюється низка проблем у вивченні іноземної мови, формуванні професійно орієнтованого навчального середовища в умовах університету,

Підкреслюється значущість прийняття Педагогічної Конституції Європи (Німеччина, 2013), яка за мету ставить підготовку нового вчителя для об'єднаної Європи третього тисячоліття та визначає роль сучасного учителя в ній, де володіння іноземними мовами визначається одним із професійних та загальнокультурних компонентів становлення майбутнього педагога і передбачає інтенсифікацію мовних стратегій. У зв'язку з цим аналізуються дані опитування студентів університетів України, Росії, Польщі та Казахстану щодо володіння іноземними мовами.

Розглядаються сучасні тенденції змін університетської освіти у площині формування професійно орієнтованого навчального середовища в умовах університету. Презентується динаміка професійної підготовки майбутніх педагогів шляхом формування професійно орієнтованого навчального середовища в умовах університету.

Ключові слова: Педагогічна Конституція Європи, майбутні педагоги, іношомовна освіта, іноземні мови, професійно орієнтоване навчальне середовище, університет.

В статье, в соответствии с современными тенденциями развития высшей школы, – подписания Педагогической Конституции Европы, способствующей вхождению украинской молодежи в европейское научно-гуманитарное и культурное пространство, рассматривается вопрос обновления системы иноязычного образования в условиях университетской педагогической подготовки педагогических кадров, раскрывается актуальность формирования профессионально ориентированной учебной среды в условиях университета, что будет содействовать внешней академической мобильности студентов.

Автором анализируется и оценивается указанная проблема с точки зрения современных научных изысканий украинских и зарубежных учёных в этом направлении, определяются языковые приоритеты, описывается ряд проблем в обучении иностранному языку, формировании профессионально ориентированной обучающей среды в условиях университета.

Подчёркивается значимость принятой Педагогической Конституции Европы (Германия, 2013), которая одной из главных целей рассматривает подготовку нового учителя для объединённой Европы третьего тысячелетия, где знание иностранных языков определяется одним из профессиональных и общекультурных компонентов становления будущего педагога, что требует интенсификации языковых стратегий. В связи с этим, анализируются данные опроса студентов университетов Украины, Польши, России, Казахстана в ракурсе владения иностранными языками.

Рассматриваются современные тенденции изменений университетского образования в плоскости формирования профессионально ориентированной обучающей среды в условиях университета.

Описывается динамика профессиональной подготовки будущих педагогов путём формирования профессионально ориентированной обучающей среды в условиях университета.

Ключевые слова: Педагогическая Конституция Европы, будущие педагоги, иноязычное образование, иностранные языки, профессионально ориентированная учебная среда, университет

The article is devoted to the modern tendencies of the higher school development – the signing of the Pedagogical Constitution of Europe that will serve to be included of Ukrainian youth in European scientific, humanitarian and cultural space, accented a problem of the renewal of foreign language education of the future teachers in the Pedagogical University. The article focuses on forming of the professionally oriented educational environment in the conditions of university. This will assist external academic mobility of students.

The author analyses and estimates the indicated problem from point of modern scientific researches in this direction of the Ukrainian and foreign scientists, shows linguistic priorities, describes the problems in foreign language teaching, and forming of the professionally oriented teaching environment in the conditions of university.

The author stresses that the most important point is accepted Pedagogical Constitution of Europe (Germany, 2013) which examines preparation of new teacher as one of primary aims for incorporated Europe of the third millennium, where knowledge of the foreign languages is determined like one of the professional and cultural components of becoming of future teacher, what requires intensification of linguistic strategies. In this direction, information of questioning of students of Ukrainian, Polish, Russian and Kazakh universities in the field of foreign languages knowledge is analyzed,

The modern tendencies of changes of university education in the way of forming of the professionally oriented teaching environment in the conditions of university are considered.

The dynamics of professional preparation of future teachers in the way of forming of the professionally oriented teaching environment in the conditions of university are described

Key words: Pedagogical Constitution of Europe, future teachers, foreign language education, foreign languages, professionally oriented educational environment, university.

Постановка проблеми. Процес модернізації сучасної української університетської освіти спрямовано на підготовку нової генерації фахівців, де володіння іноземними мовами розглядається одним із засобів мовної політики, спрямованої на розвиток міжнародного співробітництва, сучасних технологій, розширення культурних та освітніх зв'язків, підготовку випускників міжнародного рівня.

У проєкті нового Закону України «Про освіту» [Про освіту, 1991] структуру вищої освіти адаптовано до вимог європейського простору: визнання дипломів для академічної та професійної мобільності, реалізації можливості освіти впродовж життя. При цьому порушується питання аби всі учні й студенти обов'язково володіли англійською мовою, яка визнається мовою міжнародного спілкування.

У свою чергу, для реалізації положень Розділу 12 Закону України «Про вищу освіту» [Про вищу..., 2014] та з метою організації академічної мобільності студентів вищих навчальних закладів України, МОН України було розроблено «Примірне положення про академічну мобільність студентів вищих навчальних закладів України» [Примірне положення..., 2013], де серед основних видів академічної мобільності визначається зовнішня академічна мобільність (навчання, проходження практик студентами вищих навчальних закладів України у ВНЗ за кордоном протягом певного періоду). Також серед основних завдань академічної мобільності студентів ВНЗ України виокремлюється: набуття професійного досвіду під час проходження навчальних та виробничих практик; підвищення рівня володіння іноземними мовами; підтримка соціальних, економічних, культурних, політичних взаємовідносин та зв'язків з іншими країнами.

Метою презентованої статті визначено дослідження динаміки професійної підготовки майбутніх педагогів шляхом формування професійно орієнтованого навчального середовища в умовах університету, як одного з факторів інтенсифікації мовних стратегій.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Автори бестселера «Революція в навчанні» виокремили шістьнадцять основних тенденцій, які формують майбутнє, серед них – епоха швидкісної комунікації, світ без економічних кордонів, зміна форм праці, новий бум самоосвіти. [Драйден Г., Вос Дж., 2011: с. 28]. Саме завдяки «використанню мови, за якого в модель світу індивіда впроваджуються нові знання і модифікуються ті, що вже є [Скубашевська О., 2010: с. 200]». Де за думкою Р. Блакара, «мова – інструмент соціальної влади, оскільки висловитися нейтрально неможливо: будь яке використання мови передбачає ефект впливу [Скубашевська О., 2010: с. 200]». Такі визначення свідчать, що володіння іноземною мовою (ІМ) виступає одним із факторів спільного долання труднощів, міжнародного правового діалогу, засобом

професійної мобільності, активної співпраці, бо для створення гармонійного світу потрібен діалог у поєднанні різних культур, взаєморозуміння і толерантність.

Наслідки світової економічної кризи, яка триває; виклики глобалізації, що стають більш помітними: багатовимірність інформаційно-комунікаційного середовища, зростання у світі конфліктів, що мають національний характер, проблема подолання продуктової кризи (голоду), медикаментами, енергоресурсами, безробіття, здоров'я суспільства; зміна клімату, природні катаклізми – проблеми, які поодиночки неспроможна подолати жодна країна, будучи частиною «Global village».

Якщо до 80-х років ХХ ст. навчання іноземної мови в системі вищої освіти концентрувалося на читанні та переказуванні текстів (у зв'язку з «залізною завісою»), то за останні десятиріччя змінилися мовні пріоритети, де «англомовність стала об'єктивною тенденцією, зумовленою геополітичними і соціально-економічними факторами, характерними для багатьох країн світу [Скубашевська Т., 2005: с. 107]».

Знання іноземних мов зміцнює культурні контакти і взаємодію, допомагає в торгово-економічному і науково-технічному співробітництві країн, слугує професійній мобільності, збагачує і розширює простір для особистісного розвитку людини. Іноземна мова використовується на різних культурних заходах, під час проведення виставок, презентацій, лекцій, виступів, виступаючи засобом для розуміння і подолання бар'єрів на міжнародних конференціях, налагодження співробітництва підприємств, організації та проведення подорожей і відпочинку.

Це стало предметом дослідження у проекті «Багатомовна Європа» (Language Rich Europe) [*Language...*], в якому представлено 24 європейські країни і визначалося використання мов за такими дефініціями: 1) національні мови (офіційні мови окремої держави); 2) іноземні мови – що не вивчаються, але вживаються вдома, і також іноземні мови, яким навчають та вивчаються у школах і користуються ними для комунікації; 3) регіональні мови (або мови меншин, етнічних груп), 4) мови мігрантів.

Актуальність вказаної проблеми підтверджується низкою дисертаційних досліджень останніх років, як вітчизняних, так і зарубіжних авторів, зокрема, В. Махіновим обґрунтовано теоретичні засади та зміст системи формування мовної особистості в історії розвитку європейського соціокультурного освітнього простору (середина ХІХ – початок ХХ ст.); формування мовної освітньої політики університету як фактора забезпечення якості професійної освіти досліджувала М. Дружиніна, розвиток іншомовної освіти в історичному дискурсі розглядала М. Ветчинова, іншомовну підготовку в системі міжнародної освіти в контексті майбутньої професійної діяльності вивчала І. Левенчук, розвиток конкурентоспроможної особистості в системі освіти (С. Хазова), підготовку професійно мобільних кадрів в педуніверситеті (Б. Ігошев), формування професійної компетентності студентів вищої школи у процесі

іншомовної підготовки розглядалися О. Варніковою, Н. Євдокімовою, Г. Краснощоговою, Н. Поповою; теоретичні підходи до освітньої діяльності в аспекті культурологічної спрямованості мовної підготовки в системі міжнародної освіти та професійної діяльності розглядала І. Левенчук. Тенденціям розвитку та реформування вищої освіти у Франції присвячені дисертації О. Бочарової й Л. Шаповалової, у Великобританії – А. Саргсян, країнах Західної Європи – П. Кряжева та Г. Поберезької, основні напрями реформування системи педагогічної освіти у Німеччині вивчала Н. Махіня, у своє чергу, розвиток іншомовної освіти у вищих навчальних закладах за кордоном на сучасному етапі висвітлено у наукових працях О. Кузнецової (Велика Британія), В. Гаманюк (Німеччина), М. Тадеєва дослідила сучасні тенденції реформування шкільної іншомовної освіти в країнах-членах Ради Європи під впливом світових глобалізаційних та інтеграційних процесів,

Виклад основного матеріалу. Вивчаючи сучасні мовні стратегії в соціально-філософській площині, Т. Скубашевська визначила низку проблем у вивченні іноземної мови: 1) читання, переказ, викладання різних тем не слугують саме розвитку мовленнєвої діяльності і не сприяють адекватному володінню ІМ. *Надання викладанню ІМ творчого характеру* (пошук іншомовних джерел, підготовка рефератів, презентацій, доповідей, які обирають і опрацьовують самі студенти) автор розглядає одним із шляхів переходу до мовно-діяльнісного підходу у навчанні ІМ; 2) *організація навчального процесу* (умови навчання, місце, планування, кількість годин на вивчення навчальної дисципліни, навантаження педагогів, студентів); зміна соціального замовлення на володіння ІМ окреслила потребу в нових підходах до мети навчання ІМ, визначення навчального процесу як іншомовної мовленнєво-розумової діяльності, що вимагає переосмислення існуючої моделі методичної концепції навчання ІМ у вищому навчальному закладі.

Як слушно підкреслює дослідниця, саме педагогічні інновації у практиці підготовки фахівців повинні охопити *загально-методичні рівні* навчально-виховного процесу: нові навчально-методичні матеріали, методи моніторингу знань студентів, використання сучасних інформаційних і комунікаційних технологій, діалогічний метод освіти, який перетворює інформацію у знання і розуміння, у свою чергу практичні рамки дозволять об'єднати в ціле теорію і підготовку студентів безпосередньо на практичних заняттях; 3) *створення іншомовного середовища*; 4) *проблема інформатизації освіти*, яка вимагає володіння ІМ і висунула такі завдання: «формування інформаційної культури фахівця; опанування уміннями і навичками застосування засобів, методів обробки та аналізу інформації в різних видах діяльності; уміння використовувати сучасні інформаційні технології в процесі діяльності; світоглядне бачення навколишнього світу як відкритої інформаційної системи» [Скубашевська, 2005: с. 114-117]. Слід також узяти до уваги висновки,

надані О.Кузнєцовою, яка дослідила розвиток іншомовної освіти у Великій Британії, що підгрунтя перегляду, заміни, розробки нових методів навчання мов складають: 1) зміни вимог до навчання мов, перегляд цілей навчання мов у певних соціально-економічних, політичних умовах; 2) перегляд теоретичного обґрунтування в основі теоретичних досліджень галузі; 3) практичні пошуки і знахідки вчителів-практиків у ході навчально-виховного процесу [Кузнєцова, 2003].

Взаєморозуміння засобами мови та культури – це шлях до розуміння народів різних країн, створення інтеркомунікаційної спільноти, де актуальною визначається концепція «навчання протягом життя» і теза «формування людини знань». Пріоритетним в університетській освіті визначається розвиток науки, підготовки наукової еліти, що слугує прискоренню економічного розвитку шляхом науково-технічних інновацій, що сприятиме покращенню і прискоренню соціально-економічного розвитку країни. З огляду на викладене привертає увагу розроблена і реалізована І. Левенчук Концепція мовної підготовки в центрі неперервної освіти Гьоте Інституту (Німеччина) на регіональному рівні (Пермський край, Росія), спрямованої на успішну інтеграцію в єдиному ринку праці в майбутній професійній діяльності особистості, яка сприяє формуванню соціосередовища і розвитку досвіду життєдіяльності людини в нових умовах і охоплює іншомовну підготовку школярів, студентів і фахівців для участі в системі міжнародної діяльності, а також дозволяє у повному обсязі сприйняти і впровадити передові технології навчання німецької мови, створених у Німеччині для російських загальноосвітніх навчальних закладів, студентів ВНЗ і фахівців, що забезпечує участь громадян в міжнародних освітніх і науково-виробничих проєктах і сприяє формуванню культурологічної спрямованості іншомовної підготовки [Левенчук, 2011].

Успішне просування в цьому напрямку неможливе без педагога-новатора. Вивчаючи мовні стратегії інноваційної освіти, О. Скубашевська визначає особистість педагога одним із головних «компонентів психологічного забезпечення мовного освітнього простору», де розвитку педагогічного професіоналізму у майбутніх педагогів надається пріоритетне місце, і розглядається як «комплекс особливих якостей особистості, який забезпечує високий рівень самоорганізації її фахової педагогічної діяльності та наявність у неї професійних знань і майстерності, педагогічних здібностей і педагогічної техніки». Індивідуальну мовну стратегію педагога автор розглядає як засіб оптимізації інтеграційних процесів в освітньому просторі [Скубашевська, 2010: с. 212].

На форумі міністрів освіти європейських країн «Школа XXI століття: Київські ініціативи» (2011) було проголошено сім напрямів євроінтеграції дошкільної та середньої освіти, серед яких розроблено і такі проєкти як «Новий освіті Європи – новий європейський учитель», «Через мову до взаєморозуміння» [Національна стратегія..., 2011: с. 27].

Визначною подією сьогодення стало прийняття Педагогічної Конституції (Німеччина, 2013), підписану 25 ректорами-учасниками форуму у Франкфурті на Майні з 11 країн Європи, мета якої – підготовка нового вчителя для об'єднаної Європи третього тисячоліття, визначається роль сучасного учителя як «одного із ключових об'єктів позитивних змін», підкреслюється, що «майбутнє кожного народу, країни і співдружність народів значною мірою залежать від якісної підготовки майбутніх педагогів [*Педагогічна, 2013: с. 9*]». Прийняття й реалізація цього документа сприятиме розвитку підростаючого покоління на демократичних, миролюбивих, толерантних засадах, вихованню у них національних і загальнолюдських цінностей.

За цих умов особливого значення набувають такі якості майбутнього педагога як високий професіоналізм, здатність до інновацій, до самоосвіти, до налагодження ділових контактів з іноземними колегами та професійної діяльності в іншомовному середовищі, виявлення самостійності, ініціативності у вирішенні нетрадиційних завдань, мобільність, креативність. Невід'ємною частиною професійної компетентності майбутнього педагога також мають бути інтеркультурологічні знання і вміння запроваджувати їх у практику своєї майбутньої педагогічної діяльності.

Однією з проблем мовної освіти і вищої школи є усвідомлення значущості іноземної мови як одного з професійного та загальнокультурного компонентів розвитку майбутнього педагога. Адже робота педагога несе таку інноваційну, творчу, продуктивну силу, спрямовану на формування інтелектуально-культурного потенціалу країни, що визначатиме подальший розвиток і входження України в європейський і світовий простори.

Актуальність володіння ІМ стає гострою проблемою у зв'язку з глобалізаційними викликами, тому політика Європейського Союзу спрямована на підтримку вивчення іноземних мов, а також представлена в переліку Європейської системи компетентностей, яка ґрунтується на здатності особистості розуміти і висловлювати думки, почуття, факти усно й письмово у відповідних соціальних контекстах згідно з бажаннями та потребами людини [*Пивоварова, 2007: с. 121-128*]. Тобто великого значення надається саме «інтенсифікації мовних стратегій, що роблять подолання мовних бар'єрів нормою життя» [*Скубашевська, 2010: с. 199*].

Це засвідчило і дослідження, проведене науковцями Інституту Горшеніна в 2011 р., метою якого було вивчення суспільних і політичних процесів в Україні та світі. Респондентами стали студенти більшості національних університетів Москви, Іркутська, Ставрополя (Росія), Києва, Одеси, Луцька, Донецька, Львова, Дніпропетровська (Україна), Познані, Гданська, Слупська (Польща), Алмати (Казахстан), що свідчить про достатню валідність отриманих результатів [*Студенти..., 2011*]. На

питання «Якими іноземними мовами володієте?» студенти надали відповіді, представленими нами в табл. 1.

Таблиця 1.

Показники володіння студентством іноземними мовами (у%)

Країна	Російською мовою	Англійською мовою	Німецькою мовою	Французькою мовою	Італійською мовою	Іспанською мовою	Польською мовою	Китайською мовою	Іншими	Ніякими
Україна	94,8	86,0	23,7	11,9	2,9	4,5	3,4	1,0	5,5	1,4
Росія		83,6	16,0	8,2	1,6	3,6	1,8	1,5	8,8	10,9
Польща	27,2	93,1	62,7	10,8	4,1	8,3		0,9	7,7	0,9
Казахстан		64,3	7,9	7,9	0,7	2,1	0,8	3,2	13,9	19,3

На наш погляд, принципово важливо розглядати дані показники в поєднанні з геополітичним аспектом. Лідерство в опануванні романогерманськими мовами належить польським студентам (зрозуміло, Польща – член ЄС), далі йде Україна й Росія. Серед казахських студентів 64,3% володіють англійською мовою (найменший показник серед англійської мови), демонструють найбільший відсоток знання китайської мови – 3,2%, інших мов – 13,9%, а також ніякими мовами – 19,3%. У свою чергу 94,8% української молоді знають російську мову (найбільший показник), тому можемо висунути припущення, розглядати російську мову як міжнародну у країнах пострадянського простору, а англійську – засобом міжнародного спілкування. Достатньо високий показник володіння французькою мовою серед українських студентів (11,9%) ми розглядаємо як результат заходів щодо підвищення статусу французької мови, які проводять Міжнародна організація Франкофонії, МЗС Франції в Україні, Франкофонна асоціація України, Асоціація «Україна – Франція», Київський національний університет імені Тараса Шевченка (як координатор студентства). У рамках щорічних Днів франкофонії в Україні відбуваються круглі столи ректорів українських ВНЗ та представників Міжуніверситетської агенції франкофонії, де участь беруть і представники МОН України [Уроки французької..., 2012].

На жаль, у дослідженні не було визначено кількома мовами володіє окремо кожен студент, тому що білінгвізм в сучасних геополітичних умовах дуже поширене явище.

У площині нашої статті не можна пройти осторонь глибокого аналізу сучасних тенденцій змін університетської освіти, висвітленого академіком В. Андрущенком, де науковець наголошує, що «зміна базового знання (з фундаментальних дисциплін) університетського рівня визначає своєрідні параметри змісту педагогічної освіти [Андрущенко, 2012: с. 6]», які

визначають рівень науковості навчально-виховного процесу та обумовлюють параметри модернізації. Виокремлюючи три функції університету (підготовка молоді до її ролі в житті суспільства, сприяння соціальній мобільності студентів, слугування домівкою для безкорисливої наукової діяльності й розкутих дискусій), автор запропонував *першу з них* розподілити на три типи: підготовку до життя у спільноті, підготовку до інтелектуального життя, підготовку до професійної діяльності. Це, у свою чергу, свідчить про актуальність формування професійно орієнтованого іншомовного навчального середовища в умовах університету (ПОІНСУУ).

Сучасний напрямок освіти у вищій школі (університети) націлено на: 1) підвищення ступені відкритості у вищій освіті; 2) створення і надання науково-дослідного статусу вищим освітнім закладам; 3) поширення міжкультурних зв'язків; 4) налагодження міжнародних контактів та співробітництва; 5) обмін висококваліфікованими науковцями; 6) організація і підтримка наукових контактів; 7) культурно-навчальний обмін студентів, викладачів; 8) виховання у майбутніх педагогів розуміння інших країн і культур; 9) розвиток дружніх взаємин між народами. Зрозуміло, окреслені напрямки вимагають від майбутніх випускників університетів знання іноземної мови (англійської, французької, німецької і т.ін.). Не можна не погодитися з В. Андрущенко, який вважає однією з найсуттєвіших проблем – відповідність освітніх систем потребам цивілізаційних і культурних процесів, необхідність розв'язання якої періодично відчуває не тільки вітчизняна, а й уся світова освітня система» [Андрущенко, 2012: с. 9].

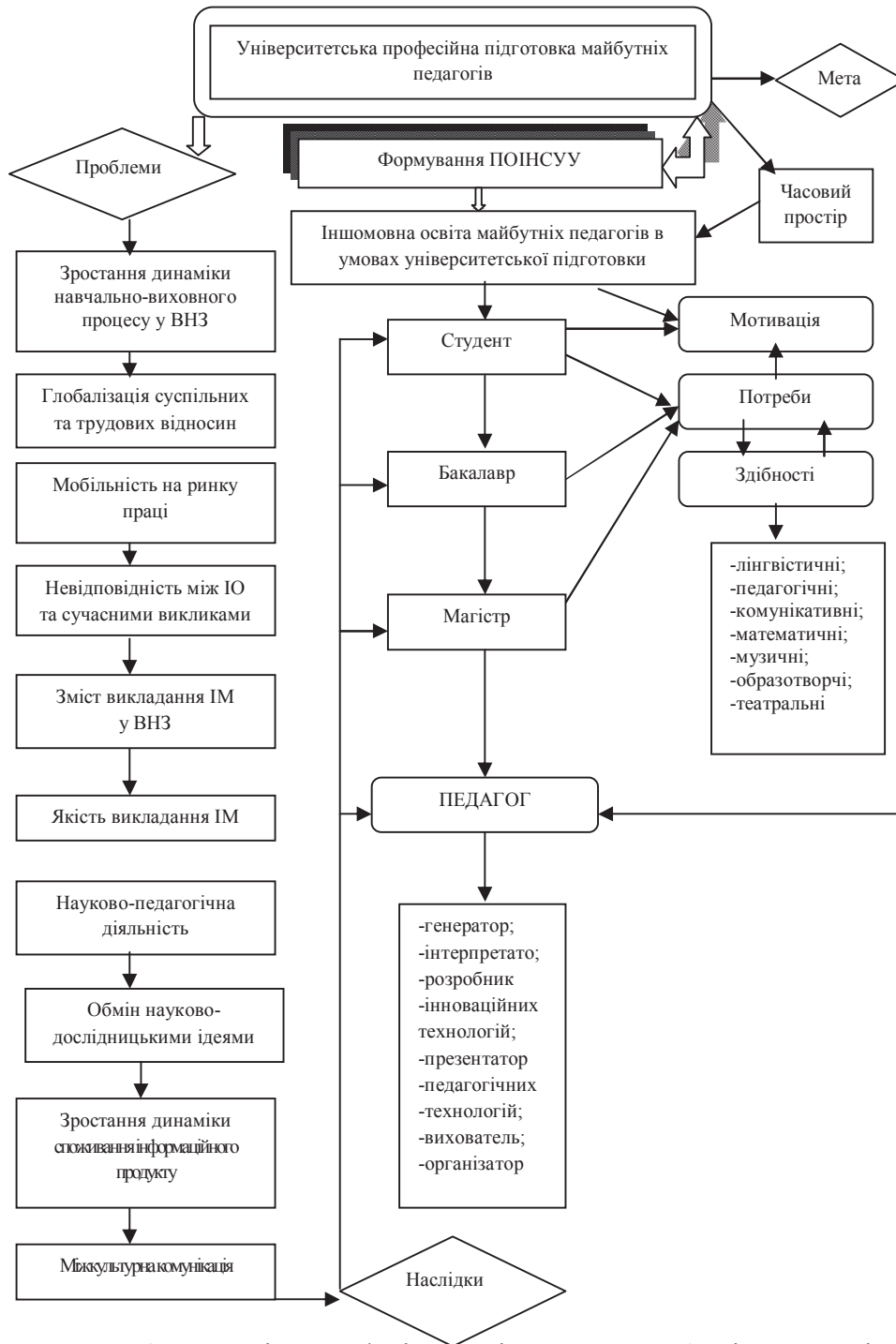
З огляду на викладене посилюється актуальність вивчення ІМ в умовах університетської педагогічної освіти в галузі *міжкультурних комунікацій (1)*: в умовах університетської підготовки висувається завдання щодо виховання полікультурності, готовності до співробітництва, інтеграції, де відбувається соціалізація особистості майбутнього педагога засобами іноземної мови. У свою чергу, володіння ІМ майбутніми фахівцями-педагогами залежить від організації процесу іншомовної підготовки в умовах університетської освіти, а саме від *якості викладання іноземних мов (2)*: створення навчальних матеріалів і інноваційних методик викладання іноземних мов, вивчення іноземної мови за професійною спрямованістю. Наукові методики є важливою базою для підвищення якості викладання ІМ, а робота з викладачами, навчальними матеріалами і методикою повинні відповідати принципам викладання ІМ, потребам студентів у вивченні ІМ, щоб викладання ІМ було доступним, розвивальним, жвавим, цікавим. А у студентів треба стимулювати мотивацію, інтерес, спонукати їх до вивчення ІМ.

Таким чином, виникла необхідність *розширення функцій іноземної мови*, що вимагає неперервного збагачення змісту викладання ІМ у вищій школі шляхом формування професійно орієнтованого іншомовного навчального середовища в умовах університету.

Висновки. Таким чином, враховуючи вищесказане, вивчення іноземної мови майбутніми педагогами в умовах університетської підготовки не можна розглядати тільки в ракурсі іншомовної підготовки (як пропонують деякі науковці), визначаючи останню «як синтез іншомовної освіти» з її процесуальними аспектами і їхніми компонентами та «навчання іноземних мов» [Хоменко, 2012: с. 57]. Така точка зору, на нашу думку, є суперечливою, оскільки у поданому переліку наведені окремі елементи, які треба об'єднати. На нашу думку, *іншомовна освіта, будучи одним із суттєвих напрямків загальногуманітарної підготовки майбутніх педагогів, представляє собою синтез формування іншомовної комунікативної компетенції, забезпечення виховання шляхом іншомовної лінгвосоціокультурологічної освіти та особистісного розвитку студентів через вивчення професійно спрямованої іноземної мови, що вимагає формування професійно орієнтованого іншомовного навчального середовища в умовах університету.*

Запропонований нами підхід щодо розгляду ІО підтримує позицію професора О. Бігич із визначення *іншомовної освіти* [Бігич, 2004] як більш широкого, всеохоплюючого феномена ніж «навчання іноземної мови», «іншомовної підготовки» та ін., які виступають її складовими й організуються у процесі формування професійно орієнтованого іншомовного навчального середовища в умовах університету. Винагідно зазначимо, що «освіта – основа інтелектуального, культурного, духовного, соціального, економічного розвитку суспільства і держави» [Про освіту..., 1991], а іншомовна освіта виступає складовою освіти і розглядається нами як ключовий фактор в умовах полікультурності, що викликано глобалізаційними процесами, тому, на нашу думку, транскультурний підхід у розвитку змісту ІО, теоретичні і методичні засади формування професійно орієнтованого іншомовного навчального середовища в умовах університету, на наш погляд, вважаються більш актуальним напрямком подальших досліджень.

Відповідно сказаного вище, ми представили на мал. 1. динаміку професійної підготовки майбутніх педагогів у процесі навчання іноземної мови шляхом формування професійно орієнтованого іншомовного навчального середовища в умовах університету (ПОІНСУУ).

Мал. 1. Динаміка професійної підготовки майбутніх педагогів шляхом формування ПОІНСУУ в умовах університету.

ЛІТЕРАТУРА

- Андрущенко, 2012* – Андрущенко В. Університетська освіта: тенденції змін // Віктор Андрущенко // Вища освіта України: теорет. та наук.-метод. часоп. / засн. МОН України, НАПН України, Інститут вищої освіти АПН України, вид-во «Педагогічна преса»; гол. ред. В.П.Андрущенко. – Київ : «Педагогічна преса», 2012. – № 2. – С. 5-15.
- Бігич, 2004* – Бігич О.Б. Методична освіта майбутнього вчителя іноземної мови початкової школи : монографія / О.Б.Бігич. – К : Вид-во КНУ, 2004. – 278 с.
- Драйден Г., Вос Дж., 2011* – Драйден Г., Вос Дж. Революція в навчанні: пер. з англ. Мирослава Товкало / Гордон Драйден, Джанетт Вос. – Львів : Літопис, 2011. – 544 с.
- Кузнєцова, 2003* – Кузнєцова Олена Юріївна. Розвиток мовної освіти у середніх і вищих навчальних закладах Великої Британії другої половини ХХ ст. : дис. ... д-ра пед.н. : 13.00.01 / Кузнєцова Олена Юріївна. – Харків, 2003.
- Левенчук, 2011* – Левенчук Інна Борисовна. Культурологічна направленість мовної підготовки в системі міжнародного освіти : дис. ... канд.пед. наук : 13.00.01 / Левенчук, Інна Борисовна. – Пермь, 2011. – 214 с. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.disscat.com/content/kulturologicheskaya-napravlennost-yazykovoi-podgotovki-v-sisteme-mezhdunarodnogo-obrazovaniy>
- Національна стратегія, 2011* – Національна стратегія розвитку освіти в Україні на 2012–2021 / Директор школи, ліцею, гімназії : наук.-практ. журн. / засн. М-во освіти і науки України; голов. ред. О. І. Виговська. – К., 2011 – № 6. – С. 25–44.
- Педагогічна..., 2013* – Педагогічна Конституція Європи (2013 р.) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.arpue.org/index.php/ru/hlavnaia/104-pedagogicheskaya-konstitutsiya-evropy/141-pedahohichna-konstytutsiia-yevropy-1>
- Пивоварова, 2007* – Пивоварова О. Організаційно-педагогічні особливості професійної підготовки фахівців у ВНЗ США/ О. Пивоварова // Освіта та управління. – 2007. – Т.10. – №1. – С. 121–128.
- Примірне положення, 2013* – Примірне положення про академічну мобільність студентів вищих навчальних закладів України / Наказ Міністерства освіти і науки України від 29.05.2013 № 635 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://guonkh.gov.ua/normative/nakazi_monu/5129.html
- Про вищу..., 2014* – Про вищу освіту / Проект Закону України, 2014 р. (нова редакція) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.edc.org.ua/ua/law_initiative/39_Proekt_Zakonu_Ukrainy_%22Pro_vyshchu_osvitu%22_%28nova_redakciya%29
- Про освіту, 1991* – Про освіту / Закон України від 04.06.1991 р. (зі змінами) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1060-12>
- Скубашевська О., 2010* – Скубашевська Ольга. Філософія інноваційного розвитку освіти інформаційного суспільства (світоглядно-філософський аналіз) : монографія / Ольга Скубашевська. – К. : Вид-во НПУ імені М.П.Драгоманова, 2010. – 315 с.
- Скубашевська Т., 2005* – Скубашевська Тетяна Станіславівна. Мовні стратегії у формуванні міжкультурного діалогу в європейському просторі (соціально-філософський аналіз) : дис. ... канд.філос. наук : 09.00.10 / Скубашевська Тетяна Станіславівна. – К., 2005. – 168 с.
- Студенти, 2011* – Студенти. Образ майбутнього: Міжнародне дослідження 2011 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://institute.gorshenin.ua/media/uploads/102/00/dba87fa10733.pdf>
- Уроки французької..., 2012* – Уроки французької для українських студентів. Опубліковано: Сб, 07/04/2012 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://kpi.ua/12-03-19>
- Хоменко, 2012* – Хоменко О. Іншомовна підготовка як невід'ємний складник вищої освіти в умовах глобалізації та інформатизації суспільства / Олександр Хоменко // Вища освіта України: теорет. та наук.-метод. часоп. / засн. МОН України, НАПН України, Інститут вищої освіти АПН України, вид-во «Педагогічна преса»; гол. ред. В.П.Андрущенко. – Київ : «Педагогічна преса», 2012. – № 2. – С. 55–61.

Language – Language Rich Europe [Web site]. – Access mode: <http://www.language-rich.eu/home/research/methodology.html>

REFERENCES

- Andrushchenko, 2012* – Andrushchenko V. Universytetska osvita: tendentsii zmin // Viktor Andrushchenko // *Vyshcha osvita Ukrainy: teoret. ta nauk.-metod.chasop. / zasn. MON Ukrainy, NAPN Ukrainy, Instytut vyshchoi osvity APN Ukrainy, vyd-vo «Pedahohichna pressa»*; hol. red. V.P.Andrushchenko. – Kyiv : «Pedahohichna pressa», 2012. – № 2. – S. 5–15.
- Bihych, 2004* – Bihych O. B. *Metodychna osvita maibutnoho vchytelia inozemnoi movy pochatkovoї shkoly : monohrafiia / O. B. Bihych.* – K. : Vyd.tsentr KNLU, 2004. – 278 s.
- Draiden H., Vos Dzh., 2011* – Draiden H., Vos Dzh. *Revoliutsiia v navchanni: per. z anhł. Myroslava Tovkalo / Hordon Draiden, Dzhannett Vos.* – Lviv : Litopys, 2011. – 544 s.
- Kuznietsova, 2003* – Kuznietsova Olena Yuriiivna. *Rozvytok movnoi osvity u serednikh i vyshchych navchalnykh zakladakh Velykoi Brytanii druhoi polovyny XX st. : dys. ... d-ra ped.n. : 13.00.01 / Kuznietsova Olena Yuriiivna.* – Kharkiv, 2003.
- Levenchuk, 2011* – Levenchuk Inna Borisovna. *Kulturolohicheskaia napravlenost yazykovoї podhotovky v systeme mezhdunarodnoho obrazovania : dis. ... kand.ped. nauk : 13.00.01 / Levenchuk, Inna Borisovna.* – Perm, 2011. – 214 s. [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupa : <http://www.dissertat.com/content/kulturologicheskaya-napravlenost-yazykovoї-podgotovki-v-sisteme-mezhdunarodnogo-obrazovaniy>
- Natsionalna stratehiia, 2011* – Natsionalna stratehiia rozvytku osvity v Ukraini na 2012–2021 / Dyrektor shkoly, litseiu, himnazii : nauk.-prakt. zhurn. / zasn. M-vo osvity i nauky Ukrainy; holov. red. O. I. Vyhovska. – K., 2011 – № 6. – S. 25–44.
- Pedahohichna..., 2013* – Pedahohichna Konstytutsiia Yevropy (2013 r.) [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupa : <http://www.arpue.org/index.php/ru/hlavnaia/104-pedagogicheskaya-konstitutsiia-evropy/141-pedahohichna-konstytutsiia-yevropy-1>
- Pyvovarova, 2007* – Pyvovarova O. *Orhanizatsiino-pedahohichni osoblyvosti profesiinoї pidhotovky fakhivtsiv u VNZ SSHA/ O. Pyvovarova // Osvita ta upravlinnia.* – 2007. – T.10. – №1. – S. 121–128.
- Prymirne polozhennia, 2013* – Prymirne polozhennia pro akademichnu mobilnist studentiv vyshchych navchalnykh zakladiv Ukrainy / Nakaz Ministerstva osvity i nauky Ukrainy vid 29.05.2013 № 635 [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupa : http://guonkh.gov.ua/normative/nakazi_monu/5129.html
- Pro vyshchu..., 2014* – Pro vyshchu osvitu / Proekt Zakonu Ukrainy, 2014 r. (nova redaktsiia) [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupa : http://www.edc.org.ua/ua/law_initiative/39_Proekt_Zakonu_Ukrainy_%22Pro_vyshchu_ostvitu%22_%28nova_redakciya%29
- Pro osvitu, 1991* – Pro osvitu / Zakon Ukrainy vid 04.06.1991 r. (zi zminamy) [Elektronnyi variant]. – Rezhym dostupa : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1060-12>
- Skubashevska O., 2010* – Skubashevska Olha. *Filosofiia innovatsiinoho rozvytku osvity informatsiinoho suspilstva (svitohliadno-filosofskyi analiz) : monohrafiia / Olha Skubashevska.* – K. : Vyd-vo NPU imeni M.P.Drahomanova, 2010. – 315 s.
- Skubashevska T., 2005* – Skubashevska Tetiana Stanislavivna. *Movni stratehii u formuvanni mizhkulturnoho dialohu v yevropeiskomu prostori (sotsialno-filosofskyi analiz) : dys. ... kand.filos. nauk : 09.00.10 / Skubashevska Tetiana Stanislavivna.* – K., 2005. – 168 s.
- Studenty, 2011* – Studenty. *Obraz maibutnoho: Mizhnarodne doslidzhennia 2011* [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupa : <http://institute.gorshenin.ua/media/uploads/102/00/dba87fa10733.pdf>
- Uroky frantsuzkoi..., 2012* – Uroky frantsuzkoi dlia ukrainskykh studentiv. *Opublikovano 07/04/2012* [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu : <http://kpi.ua/12-03-19>

Khomenko, 2012 – Khomenko O. Inshomovna pidhotovka yak nevidiemnyi skladnyk vyshchoi osvity v umovakh hlobalizatsii ta informatyzatsii suspilstva / Oleksandr Khomenko // Vyshcha osvita Ukrainy: teoret. ta nauk.-metod.chasop. /zasn. MON Ukrainy, NAPN Ukrainy, Instytut vyshchoi osvity APN Ukrainy, vyd-vo «Pedahohichna pressa»; hol. red. V.P.Andrushchenko. – Kyiv : «Pedahohichna pressa», 2012. – № 2. – S. 55–61.

Надійшла до друку 11.08.2014.

УДК 37.015.31-057.874

Антоніна Розсоха

УКРАЇНСЬКІ СІМЕЙНІ ТРАДИЦІЇ У ВИХОВАННІ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ

У статті висвітлено і розкрито питання виховання учнів початкової школи на сімейних традиціях українського народу. Проаналізовано сутність поняття «традиція», розглянуто різні підходи до його тлумачення. З'ясовано типи традицій, вплив українських сімейних звичаїв на формування та розвиток особистості учнів початкової школи. Розкрито діяльність вчителів у використанні знань з етнопедagogіки у роботі з учнями початкових класів, збагачення змісту навчально-виховного процесу українськими традиціями та педагогічною культурою української сім'ї.

Ключові слова: виховання; молодші школярі, народна педагогіка, навчально-виховний процес, сімейне виховання, сімейні традиції, учні початкових класів, українські традиції.

В статье освещены и раскрыты вопросы воспитания учеников начальной школы с помощью семейных традиций украинского народа. Проанализирована сущность понятия «традиция», рассмотрены различные подходы к его толкованию. Выяснено типы традиций, влияние украинских семейных обычаев на формирование и развитие личности учащихся начальной школы. Раскрыта деятельность учителей в использовании знаний этнопедagogики в работе с учащимися начальных классов, обогащение содержания учебно-воспитательного процесса украинской традициями и педагогической культурой родителей в области воспитания детей на основе Украинской семейных традиций.

Ключевые слова: воспитание, младшие школьники, народная педагогика, учебно-воспитательный процесс, семейное воспитание, семейные традиции, учащиеся начальных классов, украинские традиции.

The paper highlights and solves the problem of educating the students of elementary school through family traditions of the Ukrainian people. It was analyzed the essence of the concept of «tradition», also different approaches to its interpretation. It was found types of traditions influence Ukrainian family traditions on the formation and development of the individual elementary school students. Reveals the activities teachers use knowledge of ethnopedagogics in the primary school, enrich the content of the educational process of teaching Ukrainian traditions and culture of the parents in the upbringing of children on the basis of Ukrainian family traditions.

Key words: education, younger students, folk pedagogy, educational process, family education, family traditions, primary school students, ukrainian traditions.

Постановка проблеми. За тисячолітню історію людства склалися дві основні галузі виховання підростаючого покоління: сімейне й суспільне. На сьогодні проблема родини й сімейного виховання особливо актуальна. Соціальна й економічна кризи помітно погіршили демографічну